

פרשת וישלח תשפה - סיפורה המטלטל של דינה, החטופה הראשונה

1. **בראשית לד,א:** ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ – **רבי אברהם בן הרמב"ם:** 'אשר ילדה ליעקב' – אע"פ שזה ידוע [ולמה משרבבים שמו של יעקב לתוך הסיפור]? **בראשית רבה עו,ט:** [למדנו קודם לגבי המפגש עם עשן] 'ויקם בלילה ההוא וייקח את שני נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו' – ודינה היכן היא? נתנה בתיבה ונעל בפניה, אמר הרשע הזה עינו רמה היא שלא יתלה עיניו ויראה אותה וייקח אותה ממני ... אמר לו הקב"ה ... מנעת חסדך מן אחיך, דאילו נישאה לו לא זינתה ... לא בקשת להשיאה למהול הרי היא נשאת לערל, לא בקשת להשיאה דרך היתר הרי נשאת דרך איסור וזהו שכתוב 'ותצא דינה בת לאה'.
- פירוש תורה תמימה בראשית לב הערה ט:** צריך ביאור היכן מצאנו כהאי גוונא שיהא חובה על אדם למסור את בתו לרשע שמא תחזירנו למוטב? והלא כנגד זה יש חשש שמא יחזירנו הוא לרשעה? **שולחן ערוך אבן העזר נה:** אם קלקל המשודך מעשיו, יכולה המשודכת לחזור בה.
- בראשית שם:** ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב – **רש"י:** בת לאה - ולא בת יעקב?! אלא על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית הייתה, שנאמר 'ותצא לאה לקראתו'.
- בראשית לט,טז:** ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב עמה בלילה הוא: וישמע אלוקים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי – **רש"י:** הקב"ה סייע בו שיצא יששכר משם. **מדרש הגדול:** מלמד שיצאת לקראתו [לשמע] קול החמור [שרכב עליו יעקב], לכן נשכרה ויצא ממנה יששכר, שנאמר בו 'יששכר חמור גרם'.
2. **חזקוני:** 'ברחל בתך הקטנה' – שאם אשא הבכירה יבוא עשו ויאמר **לא דייר נטלת בכורתי וברכתי אלא אף אשתי?!** [שכן היה סיכום בין רבקה לאחיה לבן: הגדולה לגדול והקטנה לקטן?!].
- בראשית כט,כה:** ויהי בבקר והנה הוא לאה. **תנחומא ישן ויצא יא:** כיון שעמד בבוקר ראה והנה היא לאה. אמר בת הרמאי, למה רימית אותי? השיבה לו: ולמה אתה רימית אביך? כששאל 'האתה זה בני עשו', אמרת לו **'אנכי עשו בכורך'**.
3. **ברכות ה,ב:** רבי אליעזר חלה את חוליו האחרון. נכנס רבי יוחנן לבקרו ונפל האור על יופיו של רבי יוחנן. החל רבי אליעזר לבכות. אמר רבי יוחנן: למה אתה בוכה? אם משום התורה שלא התייגעת, הרי למדנו 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים'. אי משום חסרון הפרנסה, לא כל אדם זוכה לשני שלחנות. ואי משום פטירת הבן, הוציא רבי יוחנן עצם והראה שזה העצם של בנו העשירי שנפטר. השיב רבי אליעזר: **על היופי שלך שיבלה בעפר אני בוכה.** הסכים רבי יוחנן שעל זה ראוי לבכות ובכו שניהם.
- בבא בתרא שם:** ועיני לאה רכות - מאי רכות? אילימא רכות ממש, אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב ... בגנות צדיקים דבר הכתוב?! ... אלא **שבח הוא לה:** שהייתה שומעת בני אדם אומרים שני בנים לרבקה שתי בנות ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן ... והיתה **בוכה** עד שנשרו ריסי עיניה.
- ליקוטי שיחות חל"ה/3-152:** דרכי עבודת ה' נחלקות בכללות לשתי דרכים: צדיקים ובעלי תשובה. וזה החילוק בין עבודת בני לאה ובני רחל ... עשרת השבטים שהשתתפו במכירת יוסף, אינם בדרגה דיוסף ובנימין שהיו צדיקים מעיקרא, אבל עניינם של בני לאה הוא עבודת התשובה, כמובא במדרש שראובן הוא 'פתח בתשובה תחילה'.
- ויש לומר שיסוד החילוק בין השבטים הוא בהאימהות: רחל מורה על עבודת הצדיקים, יפת תואר ויפת מראה בלי מום, ולאחיה מורה על עבודת התשובה, שזהו ענין הבכירה דלאה, ועיני לאה רכות. וזהו שנאמר ביעקב 'ויאהב את רחל' כי מצד יעקב העיקר הוא עבודת הצדיקים, בתחום הקדושה עצמה. ... זו כונת רש"י 'על שם יציאתה נקראת בת לאה שאף היא יצאנית הייתה', לפי שתכונה זו של דינה לפעול **בחוץ**, באה בירושה מלאה שתוכן עבודתה הוא בחוץ, להפוך את הרע שבחוץ לטוב.
- מהרש"א שם:** אמרו 'הבא לטהר מסייעין אותו מן השמים' ... והוא בא לטהר והודה על חטאיו וקבל עליו יסורים ולכן מן שמים סייעוהו לשוב בתשובה שלמה. משא"כ בשאול דלא מצינו בו שהודה על חטא זה לפניו יתברך ולא קבל עליו יסורין ולכך עלתה לו במלכה.